ГРАД БАЊА ЛУКА

НАЦРТ СТРАТЕШКЕ ПЛАТФОРМЕ ПРОГРАМА РАЗВОЈА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ ГРАДА БАЊЕ ЛУКЕ ЗА ПЕРИОД 2026-2029. ГОДИНЕ

БАЊА ЛУКА, 2026. ГОДИНЕ

Радна група за израду Програма развоја социјалне заштите града Бање Луке за период 2026-2029. године

Рјешење о именовању Радне групе за израду Програма развоја социјалне заштите града Бање Луке за период 2026-2029. године, број 11-Г-1006/26 од 23. 3. 2026. године

Катарина Маркочевић, Град Бања Лука
Марија Ђурица, Град Бања Лука
Драгана Обачкић, Град Бања Лука
Драгана Дамјанић, Град Бања Лука
Сандра Добријевић Шипка, ЈУ „Центар за социјални рад“ Бања Лука
Зорица Чутура, ЈУ „Центар за социјални рад“ Бања Лука
Саша Рисојевић, УГ „Нова генерација“
Анђелија Поповић, УГ „Заједно“
Магдалена Пришић, Фондација „Удружене жене“
Јован Радановић, УГ „Удружење породица са четворо и више дјеце“ града Бања Лука

Стручна консултантска подршка у изради Стратешке платформе
Проф. др Драшко Гајић, ванредни професор Факултета политичких наука, Универзитета у Бањој Луци

Садржај

1. Увод 1
2. Правни основ и правни оквир за доношење програма развоја социјалне заштите 2
   2.1 Домаћи правни оквир 2
   2.2 Међународни правни оквир 4
3. Стратешка платформа 5
   3.1 Ситуациона анализа 5
   3.2 Правни и институционални оквир локалног система социјалне заштите 6
      3.2.1 Град Бања Лука и Одјељење за друштвене дјелатности 6
      3.2.2 ЈУ „Центар за социјални рад“ Бања Лука 6
      3.2.3 Јавне установе социјалне заштите и установе сродних система 7
      3.2.4 Удружења грађана и други пружаоци услуга 8
   3.3 Основне демографске и социјалне карактеристике становништва 9
   3.4 Преглед корисничких група и стања социјалне потребе 11
      3.4.1 Пунољетна лица и дјеца и млади у стању социјалне потребе 12
      3.4.2 Права из социјалне заштите 13
      3.4.3 Породице, дјеца и млади у ризику, ментално здравље и савјетодавна подршка 14
4. Жене и дјеца жртве насиља у породици и насиља над женама 17
      4.1.1 Породице, ученици, студенти и породице са четворо и више дјеце 19
   4.2 Сажета оцјена стања социјалне потребе 19
   4.3 Основна оцјена капацитета система 20
   4.4 Кључни проблеми, ограничења, развојне потребе и потенцијали 20
5. SWOT анализа 22
   5.1 Стратешки фокуси 23
   5.2 Синтетички значај стратешких фокуса 25
   5.3 Визија развоја 25
6. Стратешки циљеви са индикаторима 26
   6.1 Стратешки циљ 1: Унаприједити доступност права, услуга и подршке у заједници 27
   6.2 Стратешки циљ 2: Ојачати подршку дјеци, младима, породицама у ризику и жртвама насиља 28
   6.3 Стратешки циљ 3: Развити одрживу подршку лицима са инвалидитетом, старијим лицима и корисницима којима је потребна дуготрајна њега 29
   6.4 Стратешки циљ 4: Ојачати капацитете, координацију, податке и управљање локалним системом социјалне заштите 30
   6.5 Сажети приказ стратешких циљева и кључних индикатора: 32

1. Увод

Програм развоја социјалне заштите града Бања Лука за период 2026–2029. године представља средњорочни развојни документ којим се утврђују основни правци унапређења локалног система социјалне заштите, полазећи од постојећег стања, расположивих институционалних, стручних и финансијских капацитета, уочених потреба корисника и развојних приоритета града. Његова сврха је да обезбиједи јасније, систематичније и развојно усмјерено планирање права, услуга, мјера подршке и институционалних капацитета у области социјалне заштите на подручју града Бања Лука.

Иако документ носи назив Програм развоја социјалне заштите, он се по својој садржини, временском хоризонту и функцији може разумјети као средњорочни секторски развојни документ. Из тог разлога, у његовој изради примјењује се методолошка логика стратешког планирања, како би документ био концептуално јасан, нормативно утемељен, аналитички заснован, финансијски реалистичан и оперативно употребљив.

Израда Програма заснива се на потреби да се локални систем социјалне заштите сагледа као цјеловит, али истовремено и институционално разграничен систем у којем различити актери имају различите надлежности, улоге и одговорности. У том смислу, посебан значај има разликовање права и облика подршке који се остварују посредством Града Бања Лука, права и услуга из надлежности ЈУ „Центар за социјални рад“ Бања Лука, проширених права из социјалне заштите која се уређују локалним одлукама, као и услуга и облика подршке које реализују други пружаоци услуга, организације цивилног друштва и други релевантни актери.

Град Бања Лука, као јединица локалне самоуправе, има значајну улогу у планирању, финансирању, координацији и развоју локалног система социјалне заштите. У складу са својим надлежностима, Град прати социјалне потребе грађана, породица и појединих угрожених група, дефинише политику проширене социјалне заштите на свом подручју, доноси програм развоја социјалне заштите, подстиче развој социјално-заштитних програма и ствара услове за квалитетније пружање социјалних услуга грађанима. Посебну улогу у локалном систему има Одјељење за друштвене дјелатности, као надлежна организациона јединица Градске управе за послове из области социјалне.

Кључну установу локалног система социјалне заштите представља ЈУ „Центар за социјални рад“ Бања Лука. Центар је основан 1974. године, има својство правног лица, његов оснивач је Град Бања Лука, а дјелује као буџетски корисник. У оквиру својих јавних овлашћења и стручних послова, Центар учествује у остваривању права из социјалне, дјечје и породично-правне заштите, процјени потреба корисника, пружању стручне подршке, упућивању корисника на одговарајуће услуге, сарадњи са другим установама и организацијама, као и у развоју социјалног рада у заједници.

Поред Града и Центра, локални систем социјалне заштите обухвата јавне установе, организације цивилног друштва и друге пружаоце услуга који дјелују у области подршке дјеци и породицама, старијим лицима, лицима са инвалидитетом, лицима са сметњама у менталном здрављу, женама и дјеци жртвама насиља, породицама са четворо и више дјеце, материјално угроженим лицима и другим корисничким групама. Овај мрежни карактер локалног система захтијева бољу координацију, јасније праћење резултата, стабилније финансирање и развој услуга које су доступне у заједници.

2. Правни основ и правни оквир за доношење програма развоја социјалне заштите

2.1 Домаћи правни оквир

Социјална заштита је, у складу са правним и друштвено-политичким уређењем Босне и Херцеговине, одговорност ентитета. У **Уставу Републике Српске** утврђено је да се јединице локалне самоуправе, у складу са законом, преко својих органа старају, између осталог, о задовољавању потреба грађана у социјалној заштити"[1].

У складу са **Законом о локалној самоуправи** и **Статутом Града Бања Лука**, Град у области социјалне заштите има надлеђежност да: прати социјалне потребе грађана, породица и појединих угрожених група и сагласно њима дефинише политику проширене социјалне заштите на свом подручју; доноси градски програм развоја социјалне заштите и подстиче развој социјално заштитних програма у граду; ствара услове за квалитетно пружање социјалних услуга грађанима (услуге дјеци, старијима, онеспособљенима, породицама са проблемима и другим социјално угроженим лицима); оснива Центар за социјални рад и обезбјеђује кадровске, просторне, финансијске и техничке услове за његов рад; обезбјеђује равноправне услове лицима са инвалидитетом, утврђује програме побољшања квалитета живота ових лица и њихових породица; прати помаже рад социјално хуманитарних организација и грађана у обављању хуманитарне дјелатности; обезбјеђује финансијска средства за остваривање права из области социјалне жаштите у складу са законом; развија и друге специфичне садржаје, у складу са потребама и могућностима у социјалној заштити и друге надлежности из области социјалне заштите, у складу са законом.[2]

Законом о социјалној заштити дефинисано је да су носиоци социјалне заштите у складу са овим законом Република и јединице локалне самоуправе и да јединица локалне самоуправе доноси годишњи и средњорочни програм социјалне заштите на основу анализе социјалног стања становника на свом подручју.[3]

По основу Закона о социјалној заштити, корисницима се обезбјеђују основна права из социјалне заштите и то:

- новчана помоћ,
- додатак за помоћ и његу другог лица,
- лична инвалиднина,
- посебан додатак на личну инвалиднину,
- подршка у изједначавању могућности дјеце и омладине са сметњама у развоју,
- посебан додатак за бригу о дјетету са сметњама у развоју, односно лицу са инвалидитетом,

---

[1] ***Одредба члана 102. тачка 5. Устава Републике Српске*** *(„Службени гласник Републике Српске", број 21/92 – пречишћени текст и Амандмани на устав Републике Српске – „Службени гласник Републике Српске", бр.28/94, 8/96, 13/96,015/96, 16/96, 21/96,21/02, 26/02, 30/02, 31/02, 69/02,031/03,98/03,0115/05, 117/05)*

[2] ***Члан 24 закона о локалној самоуправи*** *(„Службени гласник Републике Српске", бр. 97/16, 36/19, 61/21, 100/25 и 114/25) и* ***члан 24. Статута Града Бања Лука*** *(„Службени гласник Града Бања Лука", бр.14/18 и 9/19)*

[3] ***Члан 14. ст. 1. и 3. Закона о социјалној заштити*** *(„Службени гласник Републике Српске", бр.37/12, 90/16, 94/19, 42/20, 36/22 и 59/26)*

- смјештај у установу,
- збрињавање у хранитељску породицу,
- помоћ и њега у кући,
- дневно збрињавање,
- једнократна новчана помоћ и
- савјетовање.

Законом о социјалној заштити прописано је да је друштвена заједница дужна да ради на обезбјеђивању услова и развијању услуга према потребама корисника.[4] С тим у вези јединица локалне самоуправе својом одлуком, у складу са потребама становништва, може да утврди и друга права и услуге, услове и критеријуме за њихово остваривање.[5]

Како је у закону дефинисано, проширена права и услуге могу бити: персонална асистенција за лица са инвалидитетом, становање уз подршку, заштићено становање, помоћ у збрињавању пунољетних лица након напуштања установа или хранитељских породица, једнократне помоћи у натури, услуге јавне кухиње, помоћ за школовање дјеце из социјално угрожених породица, помоћ у васпитању и образовању дјеце са сметњама у развоју, субвенционисање комуналних трошкова сиромашним породицама, помоћ у стамбеном збрињавању сиромашних породица, трошкови сахране корисника права из социјалне заштите, услуге СОС телефона, као и друга права и услуге према потребама јединица локалне самоуправе.[6]

Град Бања Лука је својим одлукама утврдио следећа проширена права:

1) ***Одлуком о пружању услуге персоналне асистенције*** [7]- услугу персоналне асистенције,

2) ***Одлуком о остваривању права на накнаду трошкова превоза за дјецу и пратиоца дјетета са сметњама у развоју***[8] - накнаду трошкова превоза за дјецу, и пратиоце дјеце са сметњама у развоју,

3) ***Одлуком о остваривању права на накнаду за смјештај у породици за лица која остварују право на смјештај у установу***[9] - накнаду за смјештај у породици за лица која остварују право на смјештај у установу,

4) ***Одлуком о формирању Прихватне станице за дјецу и омладину затечену у скитњи*** [10]- рад Прихватне станице за дјецу и омладину затечену у скитњи,

5) ***Одлуком о формирању Прихватне станице за одрасла и стара лица затечена у скитњи и стању социјалне потребе*** [11]- рад Прихватне станице-за одрасла и стара лица затечена у скитњи и у стању социјалне потребе,

6) ***Одлуком о превентивном програму заштите старих лица „Дневни центри за старе“***[12]- превентивни програм заштите старих лица „Дневни центри за старе“,

7) ***Одлуком о услузи јавне кухиње*** [13]- услуге јавне кухиње,

8) ***Одлуком о здравственом осигурању*** [14]- здравствено осигурање, и

---

[4] ***Члан 6. став 2. Закона о социјалној заштити***

[5] ***Члан 11. став 1. Закона о социјалној заштити***

[6] ***Члан 11. став. 2. Закона о социјалној заштити***

[7] *„Службени гласник Града Бања Лука“, број 11/13*

[8] *„Службени гласник Града Бања Лука“, број 11/13*

[9] *„Службени гласник Града Бања Лука“, бр. 11/13 и 20/21*

[10] *„Службени гласник Града Бања Лука“, број 11/13*

[11] *„Службени гласник Града Бања Лука“, број 11/13*

[12] *„Службени гласник Града Бања Лука“, број 11/13*

[13] *„Службени гласник Града Бања Лука“, бр. 11/13, 8/17, 9/22*

[14] *„Службени гласник Града Бања Лука“, број 11/13*

9) ***Одлуком о остваривању права на накнаду трошкова сахране*** [15]- остваривања права на накнаду трошкова сахране.

Када говоримо о развоју социјалне заштите, поред наведене законске регулативе важно је споменути и стратешко - планска документа усвојена на нивоу Републике Српске и Града Бања Лука усмјерена на развој система социјалне заштите, јачање капацитета породица са инвалидитетом и побољшање њиховог положаја. Ти документи су:

- **Стратегија унапређења друштвеног положаја лица са инвалидитетом у Републици Српској 2017-2026**,[16]

- **Стратегија социјалне заштите Републике Српске за период 2023-2029,**[17]

- **Стратегија за унапређење положаја старијих лица у Републици Српској за период од 2019. до 2028,** [18]

- **Стратегија за сузбијање насиља у породици Републике Српске за период 2026-2032. године,**[19]

- **Стратегија развоја социјалног становања у Републици Српској (2020-2030),**[20]

- **Стратегија развоја града Бања Лука у периоду 2018-2027. године**, („Службени гласник Града Бања Лука“, број 47/18),

- **Стратегија демографског развоја града Бање Луке за период 2023-2030** („Службени гласник Града Бања Лука“, број 38/23),

- **Локални акциони план за унапређење положаја лица са инвалидитетом у граду Бањалуци за период 2020-2026. године,** („Службени гласник Града Бања Лука“ број 42/19)

2.2 Међународни правни оквир

Међународна документа која је Босна и Херцеговина / Република Српска ратификовала а која се односе на области социјалних права су:

- ***Повеља уједињених нација (1945),***
- ***Универзална декларација о људским правима (1948),***
- ***Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима (1966)***
- ***Конвенција о укидању свих облика дискриминације жена (1979)***
- ***Конвенција о правима дјетета (1989)***
- ***Конвенција о правима особа са инвалидитетом (2006)***

---

[15] *„Службени гласник Града Бања Лука“, број 11/13*
[16] *„Службени гласник Републике Српске“, број 44/17,*
[17] *„Службени гласник Републике Српске“, број 108/23*
[18] *„Службени гласник Републике Српске“, број 88/19*
[19] *„Службени гласник Републике Српске, број 116/25*
[20] *„Службени гласник Републике Српске“, број 80/20*

- ***Европска конвенција о заштити људских права и основних слобода са протоколима*** *(1950)*
- ***Ревидирана Европска социјална повеља*** *(1996) и*
- ***Конвенција Савјета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици (2011) и други.***

3. Стратешка платформа

Стратешка платформа представља аналитичко и концептуално језгро Програма развоја социјалне заштите града Бања Лука за период 2026–2029. године. Њена основна функција је да, на основу расположивих података, нормативног и институционалног оквира, финансијских показатеља, увида у постојеће услуге и потребе корисника, обезбиједи основу за утврђивање стратешких фокуса, визије развоја, стратешких циљева, приоритета и мјера.

Полазећи од методолошке логике стратешког планирања, стратешка платформа не представља само опис постојећег стања, већ треба да омогући препознавање кључних развојних изазова, ограничења и потенцијала локалног система социјалне заштите. Због тога се у овом поглављу анализирају правни и институционални оквир система, основне демографске и социјалне карактеристике становништва, корисничке групе, права, услуге и облици подршке, капацитети јавних установа и других пружалаца услуга, финансирање система, међусекторска сарадња, територијална доступност услуга, као и основни проблеми и развојне потребе.

3.1 Ситуациона анализа

У анализи се полази од чињенице да локални систем социјалне заштите није једнодимензионалан, већ га чини више међусобно повезаних нивоа и актера. Град Бања Лука, надлежно одјељење Градске управе, ЈУ „Центар за социјални рад“ Бања Лука, јавне установе, организације цивилног друштва, други пружаоци услуга, као и републичке институције, учествују у различитим сегментима планирања, финансирања, остваривања права, пружања услуга и подршке корисницима. Због тога је у ситуационој анализи неопходно јасно разграничити надлежности, изворе финансирања, врсте права и услуга, као и улоге појединих актера.

У изради ситуационе анализе користе се расположиви подаци Града Бања Лука, ЈУ „Центар за социјални рад“ Бања Лука, релевантних јавних установа, организација цивилног друштва и других актера који учествују у систему социјалне заштите. Посебан значај имају подаци о корисницима, правима, услугама, капацитетима и финансирању у периоду 2023–2025. године, јер омогућавају да се стање не посматра само статички, већ и кроз кретања у претходном периоду.

Ситуациона анализа полази и од релевантних стратешких докумената Републике Српске и Града Бања Лука, како би се обезбиједила усклађеност локалног Програма са ширим правним и развојним оквиром. Посебно се узимају у обзир стратешки правци из области социјалне, дјечје и породично-правне заштите, демографског развоја, положаја старијих лица, положаја лица са инвалидитетом, породице, дјеце, младих и других области које су повезане са системом социјалне заштите.

У анализи се посебно води рачуна о финансијској заснованости будућег Програма. Због тога се подаци о финансирању не посматрају као технички додатак, већ као један од основних елемената ситуационе анализе.

Сврха ситуационе анализе није само да прикаже шта у систему постоји, већ и да покаже гдје се налазе кључне празнине, ограничења и развојни потенцијали. На тај начин ситуациона анализа треба да омогући да се будући стратешки циљеви, приоритети и мјере заснивају на стварним потребама, расположивим ресурсима, институционалним капацитетима и реалним могућностима локалног система социјалне заштите.

3.2 Правни и институционални оквир локалног система социјалне заштите

Социјална заштита у Граду Бања Лука обухвата више институционалних нивоа, актера и облика дјеловања. Његову основу чине Град Бања Лука, Одјељење за друштвене дјелатности као надлежна организациона јединица Градске управе, ЈУ „Центар за социјални рад“ Бања Лука, јавне установе социјалне заштите које дјелују на подручју града, организације цивилног друштва и други пружаоци услуга и облика подршке у области социјалне заштите.

3.2.1 Град Бања Лука и Одјељење за друштвене дјелатности

Град Бања Лука има кључну улогу у креирању, финансирању, координацији и развоју локалне социјалне политике. Као јединица локалне самоуправе, Град обезбјеђује дио средстава за остваривање законом утврђених права у области социјалне заштите, финансира или суфинансира поједине облике подршке по основу социјалног статуса, уређује и финансира проширена права из социјалне заштите, подржава рад установа и организација цивилног друштва, те учествује у развоју услуга у заједници.

У оквиру Градске управе, послови из области социјалне заштите обављају се у оквиру Одјељења за друштвене дјелатности. Улога овог одјељења огледа се у координацији програма социјалне заштите на нивоу града, праћењу социјалних потреба грађана, припреми и спровођењу локалних одлука, планирању буџетских средстава, сарадњи са ЈУ „Центар за социјални рад“ Бања Лука, подршци организацијама цивилног друштва и другим пружаоцима услуга, као и у припреми и праћењу развојних докумената у области социјалне заштите.

3.2.2 ЈУ „Центар за социјални рад“ Бања Лука

ЈУ „Центар за социјални рад“ Бања Лука представља кључну установу локалног система социјалне заштите и институцију са јавним овлашћењима у области социјалне, дјечје и породично-правне заштите. Центар је основан Рјешењем о оснивању, број 01-017-66/74 од 05.03.1974. године, а уписан је у судски регистар код Основног суда у Бањој Луци 09.05.1974. године. Центар има својство правног лица, са потпуном одговорношћу, а његов оснивач је Град Бања Лука.

Одлуком о организовању и усклађивању пословања Јавне установе „Центар за социјални рад“ у Бањој Луци – пречишћени текст, као и каснијим измјенама и исправкама, извршено је усклађивање организовања и пословања Центра. Од 15.07.2008. године Центар послује као буџетски корисник под називом Јавна установа „Центар за социјални рад“ Бања Лука.

ЈУ "Центар за социјални рад" Бањалука је установа са јавним овлашћењима, која проводи мјере из области социјалне заштите, а у сровођењу дјелатности социјалне заштите и социјалног рада Центар врши јавна овлаштења:

- пружа прву стручну помоћ грађанима,
- рјешава у првом степену о остваривању права утврђених овим законом и одлукама о проширеним правима у јединицама локалне самоуправе,
- рјешава у првом степену о остваривању права из области дјечје заштите,
- рјешава у првом степену о остваривању права из области породично-правне заштите и старатељства,
- ради на спровођењу мјера према малољетним лицима у кривичном поступку,
- пружа социјалне услуге у поступку рјешавања о правима из области социјалне заштите,
- врши надзор над хранитељским породицама,
- води евиденцију и документацију о правима, пруженим услугама и предузетим мјерама у оквиру своје дјелатности и издаје увјерења на основу евиденције и
- врши исплату новчаних права утврђених овим законом и другим прописима и општим актима.

Поред наведеног, Центар обавља и стручне послове у спровођењу социјалне заштите и социјалног рада породичне и дјечије заштите.

3.2.3 Јавне установе социјалне заштите и установе сродних система

Ради вршења послова, обезбјеђивања и остваривања права из социјалне заштите утврђеним Законом о социјалној заштити, оснивају се установе социјалне заштите. Закон о социјалној заштити је чл. 8 дефинисао да послове из дјелатности социјалне заштите, осим установа социјалне заштите могу обављати удружења грађана и друга лица у складу са законом.

Поред ЈУ „Центар за социјални рад" Бања Лука, на подручју града дјелују и друге установе социјалне заштите које су важне за остваривање права и пружање услуга на подручју Града Бања Лука, а чији је оснивач Влада Републике Српске, невладина организација али и приватни сектор. Закон о социјалној заштити препознаје више врста установа социјалне заштите, укључујући центар за социјални рад, установе за смјештај, установе за дневно збрињавање и услуге, центре за помоћ и његу у кући, геронтолошке центре, центре за социјалну рехабилитацију лица са инвалидитетом, центре за васпитање дјеце и омладине, центре за дјецу и омладину са сметњама у развоју, прихватилишта и савјетовалишта.

На основу евиденције Министарства здравља и социјалне заштите Републике Српске, установе које имају Рјешење о испуњености услова, у погледу простора, опреме, потребних стручних и других радника за обављање дјелатности и социјалне заштите на територији града Бања Лука су:

<u>Установе за смјештај корисника</u>

- Јавна установа Дом за дјецу и омладину без родитељског старања "Рада Врањешевић";
- Јавна установа Геронтолошки центар Бања Лука;

- Социјални центар Каритаса бискупије Бања Лука "Иван Павао II" - Дом за старије особе и
- Установа социјалне заштите за смјештај "Дом за старија лица Пајић".

Остале установе

- Јавна установа Центар за социјални рад Бања Лука;
- Установа социјалне заштите Центар за специјалистичке социјалне услуге "За мајку и дијете" ;
- Прихватилиште и савјетовалиште – Јавна установа Дом за дјецу и омладину без родитељског старања "Рада Врањешевић;
- Бањалучка бискупија "Caritas", Центар за кућну његу и помоћ у кући;
- Установа социјалне заштите Центар за специјалистичке социјалне услуге, патологију говора и психофизичке поремећаје "SONUS" и
- Установа социјалне заштите Центар за специјалистичке социјалне услуге "Центар логоигрица".

Послови социјалне заштите које обављају лица и удружења као професионалну дјелатност

- Послови логопедског савјетовалишта за дјецу са сметњама у развоју и лица са инвалидитетом;
- Послови дипломираног професора специјалне едукације и рехабилитације за дјецу са сметњама у развоју и лица са инвалидитетом и
- Удружење "Нова генерација" – СОС телефон за дјецу и младе.

3.2.4 Удружења грађана и други пружаоци услуга

Удружења грађана представљају важан дио локалног система подршке, нарочито у областима у којима су потребне флексибилне, специјализоване, теренске, савјетодавне или кориснички блиске услуге. Њихова улога је посебно видљива у раду са дјецом и породицама у ризику, женама и дјецом жртвама насиља, лицима са инвалидитетом, лицима са сметњама у менталном здрављу, старим лицима, сиромашним породицама и другим групама које се налазе у стању социјалне потребе или повећаног ризика.

На подручју Града Бања Лука постоји низ удружења грађана, која у основи дјелатности имају хуманитарни рад и социјалну заштиту. Од најистакнутиујих који пружају јавне хуманитарне услуге и услуге социјалне заштите истичу се:

- Градска организација Црвеног крста (Јавна кухиња)
- МХД Мерхамет (Јавна кухиња)
- Мозаик Пријатељства (Јавна кухиња, Дневни центар за стара лица)
- Удружење „Нова Генерација“ (Дневни центар за дјецу у ризику, Савјетовање, Плави телефон)
- Удружење за помоћ ментално недовољно развијеним лицима Бања Лука (Дневни центар за ментално недовољно развијена лица)

- Удружење за помоћ лицима са аутизмом „Дјеца свјетлости“ (Дневни центар за одрасла лица сда аутизмом)
- УСЗ Центар за специјалистичке социјалне услуге „За мајку и дијете“ Бања Лука (Дневно збрињавање и специјалистичке социјалне услуге)
- Удружење родитеља дјеце и омладине са посебним потребама и лица са инвалидитетом (Дневни центар „Моја Лука“)
- Центар за рехабилитацију и радно оспособљавање особа са дауновим синдромом „Даун синдром центар“ (Услуга дневног збрињавања и специјалистичке услуге)
- Удружење грађана „Дајте нам шансу – Звјездице“ Бања Лука (услуга дневног збрињавања за лица са инвалидитетом)
- Удружење за подршку породицама, лицима и заједници у менталном здрављу „Заједно“ Бања Лука (Дневни центар за лица са проблемима у менталном здрављу)
- Хуманитарна организација „Партнер“ (Помоћ уз кући, Персонална асистенција)
- Удружење дистрофичара Регије Бања Лука (Персонална асистенција)
- Градска организација слијепих Бања Лука (Персонална асистенција)
- Фондација „Удружене жене“ (Сигурна кућа за жртве насиља у породици).

3.3 Основне демографске и социјалне карактеристике становништва

Демографске и социјалне карактеристике становништва представљају једно од важних полазишта за планирање развоја локалног система социјалне заштите. Обим, структура и кретање становништва непосредно утичу на врсту, интензитет и просторну расподјелу социјалних потреба, као и на потребу за развојем одређених права, услуга и облика подршке. Због тога се социјална заштита не може планирати само на основу постојећих права и броја евидентираних корисника, већ и на основу ширих демографских и социјалних кретања која обликују потребе становништва.

Град Бања Лука представља главни административни, образовни, здравствени, привредни и институционални центар Републике Српске. Његов положај и функција регионалног центра утичу на чињеницу да се на подручју града концентришу бројне јавне институције, установе, услуге, организације цивилног друштва и други ресурси значајни за социјалну заштиту.

Подручје града Бања Лука просторно је велико и обухвата урбана, приградска и рурална подручја. Према Стратегији развоја града Бања Лука 2018–2027. године, рурално подручје града има површину од 1.055,68 km², што чини 85,18% територије града, а на подручју града налази се 57 мјесних заједница.

Демографски развој града Бања Лука треба посматрати кроз више међусобно повезаних процеса: кретање укупног броја становника, природни прираштај, фертилитет, морталитет, миграције, старосну структуру, промјене у структури домаћинстава и породице, као и просторну расподјелу становништва. Стратегија демографског развоја града Бање Луке за период 2023–2030. године указује да су демографска кретања један од важних развојних изазова града и да се њихове посљедице не односе само на број становника, већ и на квалитет живота, потребе породица, положај старијих лица, равномјернији просторни развој и дугорочну одрживост јавних услуга.

У Стратегији демографског развоја града Бање Луке посебно се наглашава да демографски развој обухвата природно и просторно кретање становништва, односно наталитет, фертилитет, смртност и миграције, али и промјене у демографским структурама. Овај приступ је важан и за планирање социјалне заштите, јер показује да социјалне потребе не настају само као посљедица сиромаштва или појединачних породичних криза, већ и као резултат дугорочних демографских промјена, старења, промјена у породичној структури, миграција и неравномјерне просторне расподјеле становништва.

Према посљедњем попису становништва из 2013. године, број становника у Бањој Луци износио је 180.053. За потребе израде овог Програма посебно су важни подаци који се односе на кретање броја становника, рођених и умрлих у периоду 2023–2025. године. Према подацима Републичког завода за статистику Републике Српске за Бању Луку, уочава се негативан природни прираштај.

Година	**Процјена броја становника**	**Рођени**	**Умрли**
2023.	185.684	1.816	1.831
2024.	186.260	1.806	2.052
2025.	186.724	1.784	2.071

Ови подаци указују на наставак неповољних трендова природног кретања становништва. Иако процјена броја становника за 2023. и 2024. годину показује благи раст у односу на пописни број из 2013. године, негативан природни прираштај у периоду 2023–2025. године указује на то да се демографска стабилност не може посматрати само кроз укупан број становника. За социјалну заштиту је посебно важно да негативно природно кретање, у комбинацији са старењем становништва и промјенама у породичној структури, може дугорочно повећавати потребе за услугама подршке породици, дјеци, старијим лицима и услугама у заједници.

Стратегија демографског развоја града Бање Луке за период 2023–2030. године садржи и пројекције кретања броја становника до 2040. године, у три варијанте:

Варијанта пројекције	**2025.**	**2030.**	**2035.**	**2040.**
Висока	183.138	181.258	178.339	176.622
Очекивана	182.998	180.344	176.477	173.573
Ниска	182.173	178.655	173.404	168.523

За систем социјалне заштите посебно је значајан процес старења становништва. Пораст удјела старијих лица, повећање броја самачких и старачких домаћинстава, слабљење породичних мрежа подршке и просторна удаљеност дијела становништва од услуга могу довести до раста потреба за помоћи и његом у кући, дневним центрима за старија лица, подршком лицима која брину о тешко болесном члану породице, услугама у заједници, здравствено-социјалном координацијом и превентивним програмима активног старења. Ови трендови су посебно важни у руралним и периферним дијеловима града, гдје се проблеми доступности, превоза, социјалне изолованости и ослоњености на породичну подршку могу јављати у израженијем облику.

У цјелини посматрано, демографске и социјалне карактеристике града Бања Лука указују да развој социјалне заштите у периоду 2026–2029. године треба планирати као одговор на више повезаних процеса: негативне трендове природног кретања становништва, старење, промјене у структури породице и домаћинстава, потребе дјеце и породица, материјалну и социјалну угроженост, раст потреба за услугама у заједници, као и потребу за бољом територијалном доступношћу и координацијом услуга. Ови налази представљају основу за даљу анализу корисничких група, права, услуга, капацитета и финансирања система социјалне заштите.

3.4 Преглед корисничких група и стања социјалне потребе

Преглед корисничких група и стања социјалне потребе представља један од кључних дијелова ситуационе анализе, јер омогућава да се систем социјалне заштите сагледа кроз стварне потребе лица, породица и група које користе права, услуге и облике подршке. Корисничке групе не треба посматрати само као административне категорије, већ као израз различитих животних ризика, ограничења, породичних и социјалних тешкоћа, материјалне угрожености, инвалидитета, старости, насиља, занемаривања, нарушених породичних односа, проблема у понашању, менталног здравља и других стања која захтијевају подршку система.

Према Закону о социјалној заштити, корисник социјалне заштите је лице које се налази у стању социјалне потребе, и то:

а) дијете:
1) без родитељског старања,
2) са сметњама у развоју,
3) чији је развој ометен породичним приликама,
4) жртва насиља,
5) жртва трговине дјецом,
6) са друштвено неприхватљивим понашањем,
7) изложено социјално ризичним понашањима,
8) коме је због посебних околности потребна социјална заштита;

б) пунољетно лице:
1) материјално необезбијеђено и за рад неспособно лице,
2) са инвалидитетом,
3) старије, без породичног старања,
4) са друштвено негативним понашањем,
5) жртва злоупотребе психоактивних супстанци,
6) жртва насиља у породици,
7) жртва трговине људима и
8) коме је због посебних околности потребна социјална заштита.

Стање социјалне потребе је стање у којем је лицу неопходна помоћ ради савладавања социјалних и других тешкоћа и стварања услова за задовољавање основних животних потреба, а уколико се те потребе не могу задовољити у другим системима социјалне сигурности.

3.4.1 Пунољетна лица и дјеца и млади у стању социјалне потребе

Подаци о пунољетним корисницима ЈУ „Центар за социјални рад“ Бања Лука показују да је у периоду 2023–2025. године дошло до раста укупног броја пунољетних корисника. У 2023. години евидентирана су 9.274 пунољетна корисника, у 2024. години 9.432, а у 2025. години 9.771. Овај раст указује на повећан притисак на систем социјалне заштите и потребу да се планирање права, услуга, кадрова, финансирања и партнерских облика подршке заснива на очекиваном наставку сложених социјалних потреба. У табеларном приказу, наведен је број пунољетних лица, у стању социјалне потребе, по категоријама, за период који се односи на протекле 3 године:

Категорија пунољетних корисника	**2023.**	**2024.**	**2025.**
Материјално необезбијеђено и за рад неспособно лице	719	720	728
Лице са инвалидитетом	5.295	5.589	5.974
Старије лице без породичног старања	295	289	296
Лице са друштвено неприхватљивим понашањем	259	293	218
Жртве злоупотребе психоактивних супстанци	75	85	151
Жртве насиља у породици	190	222	143
Лица којима је због посебних околности потребна социјална заштита	2.441	2.218	2.261
Укупно пунољетна лица	**9.274**	**9.432**	**9.771**

Извор: ЈУ „Центар за социјални рад“ Бања Лука, табеларни преглед категорија корисника социјалне заштите за период 2023–2025. године.

Код дјеце као корисника система социјалне заштите уочава се раст укупног броја корисника у периоду 2023–2024, уз благо смањење у 2025. години у односу на 2024. У 2023. години евидентирано је 978 дјеце корисника, у 2024. години 1.135, а у 2025. години 1.100. Иако се у 2025. години биљежи мањи број у односу на 2024, укупан ниво остаје изнад броја из 2023. године, што указује на трајну потребу за јачањем дјечје и породично-правне заштите. У табеларном приказу, наведени су дјеца и млади у стању социјалне потребе, по категоријама, за период који се односи на протекле 3 године:

Категорија малољетних корисника	**2023.**	**2024.**	**2025.**
Дјеца без родитељског старања	56	59	52
Дјеца са сметњама у развоју	612	641	696
Дјеца чији је развој ометен породичним приликама	204	206	184
Дјеца жртве насиља	27	15	44
Дјеца жртве трговине дјецом	—	15	3
Дјеца са друштвено неприхватљивим понашањем и изложена социјално ризичним понашањима	79	199	121

Укупно дјеца	**978**	**1.135**	**1.100**

Извор: ЈУ „Центар за социјални рад“ Бања Лука, табеларни преглед категорија дјеце корисника социјалне заштите за период 2023–2025. године.

3.4.2 Права из социјалне заштите

Стање социјалне потребе у значајној мјери се огледа и кроз остваривање права из социјалне заштите. Уколико посматрамо основна права из социјалне заштите, број корисника права на новчану помоћ у посматраном периоду је стабилан: 719 у 2023, 720 у 2024. и 728 у 2025. години. За разлику од овог права, број корисника додатка за помоћ и његу другог лица расте са 5.295 у 2023. години на 5.974 у 2025. години, док број корисника личне инвалиднине расте са 1.367 на 1.458. Ова кретања потврђују да се на подручју Града Бања Лука посебно изражавају потребе повезане са инвалидитетом, функционалном зависношћу, старошћу, здравственим ограничењима и потребом за дуготрајном подршком.

Право / услуга из социјалне заштите	**2023.**	**2024.**	**2025.**
Новчана помоћ	719	720	728
Додатак за помоћ и његу другог лица	5.295	5.589	5.974
Лична инвалиднина	1.367	1.432	1.458
Подршка у изједначавању могућности дјеце и омладине са сметњама у развоју	29	41	37
Смјештај у установу	206	217	202
Збрињавање у хранитељску породицу	72	70	64
Помоћ и њега у кући	75	68	62
Дневно збрињавање	149	178	168
Једнократна новчана помоћ	2.441	2.218	2.261
Савјетовање	578	400	546
Посебан додатак на личну инвалидинину ****** Ново право у социјалној заштити успостављено доношењем Измјена и допуна Закона о социјалној заштити у 2026. години (септембру 2026. године- 1471 корисник)***			
Посебан додатак за бригу о дјетету са сметњама у развоју, односно лицу са инвалидитетом ****** Ново право у социјалној заштити успостављено доношењем Измјена и допуна Закона о социјалној заштити у 2026. години (у септембру 2026. године-11 корисника)***			

Извор: ЈУ „Центар за социјални рад“ Бања Лука, преглед остварених права из социјалне заштите за период 2023–2025. године.

Када су у питању проширена права из социјалне заштите која су успостављена одлукама Скупштине Града Бања Лука, слиједи преглед остварених права:

Проширено право из социјалне заштите-Град Бања Лука	**2023**	**2024**	**2025**
акнада за смјештај у породици за лица која остварују право на смјештај у установи социјалне заштите	42	49	50
рихватна станица за одрасла и стара лица	22	6	29
ерсонална асистенција	79	78	82
акнада за трошкове сахране	67	34	62
убвенција воде	79	75	70
акнада трошкова превоза за дјецу и пратиоце дјеце са сметњама у развоју	117	114	140
невни центар за стара лица	50	65	65

Подаци о правима и услугама показују неколико важних тенденција. Прво, највећи број корисника концентрисан је у правима која се односе на додатак за помоћ и његу другог лица и личну инвалиднину, што указује на висок значај подршке лицима са инвалидитетом, старијим лицима и лицима са функционалним ограничењима. Друго, број корисника једнократне новчане помоћи остаје висок, што показује да постоји значајан број лица и породица које се налазе у повременим или кризним материјалним тешкоћама. Треће, услуге помоћи и његе у кући и дневног збрињавања треба посебно посматрати у контексту демографског старења и потребе развоја ванинституционалних услуга у заједници.

Проширена права дефинисана на ниову Града Бања Лука у последње три години имају тренд стагнирања и дјелимичног раста броја корисника.

3.4.3 Породице, дјеца и млади у ризику, ментално здравље и савјетодавна подршка

Значајан број лица на подручју Града Бања Лука, користи услуге породично правне заштите код ЈУ „Центар за социјални рад“. У оквиру породично правне заштите основна улога Центра је заштита лица у оквиру породично правних односа између брачних супружника, родитеља и дјеце, усвојиоца и усвојеника, стараоца и штићеника и односи између сродника у брачној, ванрачној или усвојеничкој породици, те поступци органа старатељства у вези са старатељством.

Породично правна заштита се у ЈУ „Центар за социјални рад“ Бања Лука реализује на три локације и то:

• услуге породично правне заштите и заштите од насиља у породици на адреси Гундулићева 31 (правни послови и послови старатељства, послови мирења брачних партнера, послови заштите од насиља у породици, послови за дјецу чији је развој ометен породичним приликама).
• Центар за породицу на адреси Јосифа Панчића 8 - услуге из дијела породично правне заштите (Послови за дјецу са сметњама у развоју, послови породичног савјетовалишта, послови за рад са зависницима и постпеналну заштиту);

• Дневни центар за малољетнике на адреси Булевар војводе Живојина Мишића бр. 29 – услуге из дијела породично правне и заштите малољетника у кривичном поступку, у којем се обављају послови за дјецу са друштвено неприхватљивим понашањем и послови психолошко-педагошке подршке.

Када је у питању породично правна заштита најизраженије потребе у посматраном периоду се односи на потребе које се односе на рад са породицама са поремећеним породичним односима, послове старатељства над малољетним и пунољетним лицима, заштиту од насиља у породици, заштиту дјеце од занемаривања и злостављања и свих облика насиља, заштиту дјеце без родитељсог старања, заштиту малољетника у кривичном поступку.

Савјетодави рад са породицама и рад са дјецом и младима одвија се унутар Породичног савјетовалишта који функционише унутар Јавне установе „Центар за социјални рад“.

Рад са породицама **-** Породично савјетовалиште је једна од најстаријих услуга центра специјалистичког типа, те датира од 2006. године. Породично савјетовалиште Јавне установе „Центар за социјални рад“ пружа услуге породичног савјетовања и то на релацији партнерских односа, односа родитељ – дијете и других нарушених односа између чланова породице. У породичном савјетовалишту услуге пружају системски породични терапеути, који у основи рада примјењују модел који обухвата рад са појединцем, партнерима или породицом посматрајући породицу као цјелину. У 2025. години у оквиру породичног савјетовалишта, је реализовано укупно 242 поступка савјетовања.

Рад са дјецом и младима - У оквиру услуге савјетовалиште за дјецу и младе проведено је 79 поступака савјетовања са дјецом и младима, као и рад са родитељима на подизању родитељских капацитета. У оквиру услуге савјетовања се примјеном терапијских метода у раду са дјецом и родитељима настоји превентивно дјеловати на појаву поремећаја у понашању.

Поред наведеног рада са дјецом и младима, у 2025. години за 52 дјеце реализовано је савјетовање у оквиру услуге коју пружа Удружење „Нова Генерација“.

Подаци о раду услуга за дјецу и младе указују на све израженију потребу за психосоцијалном, савјетодавном и превентивном подршком. Дневни центар за дјецу у ризику Удружења „Нова генерација“ у периоду 2023–2025. године обухватио је 66 корисника у 2023, 76 у 2024. и 66 у 2025. години. Поред броја корисника, значајни су и подаци о броју радионица, оброка, индивидуалних разговора са дјецом, подршци родитељима и теренским посјетама ромској заједници, јер показују да се подршка дјеци у ризику не своди само на смјештај или једнократну помоћ, већ укључује континуирани рад са дјететом, породицом и заједницом.

Показатељ рада Дневног центра за дјецу у ризику	**2023.**	**2024.**	**2025.**
Укупно корисника	66	76	66
Укупно радионица	517	677	829

Подијељени оброци	7.325	6.212	5.715
Индивидуални разговори са дјецом	1.750	1.676	1.676
Подршка родитељима	1.064	978	1.261
Теренске посјете ромској заједници	42 / 30 дјеце	58 / 35 дјеце	41 / 30 дјеце

Извор: Удружење „Нова генерација“, пресјек рада удружења „Нова генерација“ 2023–2025.

Посебно је значајан раст коришћења Савјетовалишта за дјецу и младе. Број малољетних корисника повећан је са 13 у 2023. години на 52 у 2025. години, док је број сусрета/термина порастао са 129 на 359. Ови подаци указују на растућу потребу за стручном психотерапијском и савјетодавном подршком дјеци, младима и породицама. Ова потреба је у складу са ширим трендовима који указују на пораст тема менталног здравља, породичних односа, насиља и других психосоцијалних ризика.

Показатељ рада Савјетовалишта за дјецу и младе	**2023.**	**2024.**	**2025.**
Малољетни корисници	13	31	52
Укупно сусрета/термина	129	253	359

Извор: Удружење „Нова генерација“, пресјек рада удружења „Нова генерација“ 2023–2025.

Савјетодавна линија „Плави телефон“ представља важан индикатор психосоцијалних потреба дјеце и младих. У 2023. години примљено је 14.978 позива и 2.933 упита путем е-савјетовања; у 2024. години 6.026 позива и 1.941 упит; а у 2025. години 3.534 позива и 2.138 упита. Смањење броја позива у 2024. и 2025. години треба посматрати у контексту скраћења радног времена линије, док су теме менталног здравља и насиља остале међу најзначајнијим темама обраћања. Број пријава сумњи на насиље повећан је са 56 у 2023. на 62 у 2025. години.

Показатељ рада „Плавог телефона“	**2023.**	**2024.**	**2025.**
Примљени позиви	14.978	6.026	3.534
Е-савјетовање, упити	2.933	1.941	2.138
Пријаве сумњи на насиље	56	55	62
Водеће теме	Ментално здравље	Ментално здравље	Ментално здравље и насиље

Извор: Удружење „Нова генерација“, пресјек рада удружења „Нова генерација“ 2023–2025; Главни извјештај „Увиди из података Плавог телефона**“.**

Ови подаци упућују на потребу да се у наредном периоду јачају савјетодавне, психосоцијалне и превентивне услуге за дјецу, младе и породице, уз посебну пажњу на ментално здравље, насиље, породичне односе, вршњачке односе, ризична понашања и доступност помоћи ван класичних административних процедура.

4. Жене и дјеца жртве насиља у породици и насиља над женама

Град Бања Лука је именовао Координационо тијело за успостављање сарадње између субјеката заштите у случајевима насиља у породици на локалном нивоу, рјешењем Градоначелника, број 11-Г-495/25 од 27.02.2025. године, а у складу са чл. 11. став 3 Закона о заштити од насиља у породици. Град Бања Лука предсједава Координационим тијелом, а Фондација координира радом. Чланови су представници/е: ЈУ „Центар за социјални рад“ Бања Лука, ЈЗУ „Дом здравља“ Бања Лука, представници средњих и основних школа са подручја Града, УКЦ Републике Српске – Клиника за психијатрију, Центар за пружање бесплатне правне помоћи, Окружно јавно тужилаштво Бања Лука, Основни суд Бања Лука и представници Полицијске управе Бања Лука. Задаци координационог тијела су прикупљање, анализирање, размјена података, идентификовање добре и лоше праксе у раду субјеката заштите на подручју Града, предлагање мјера за унапређење сарадње и недостајућих услуга које су у надлежности Града, осмишљавање и организовање превентивних програма и програма обуке усмјерених на препознавање и сузбијање насиља над женама. Град је у току 2023. године потписао Протокол о поступању и сарадњи субјеката надлежних за заштиту жртава насиља у породици и родно заснованог насиља на подручју града Бања Лука (Број: 11-Г-867/23, потписан: 9. 3. 2023. године).

Подаци Центра за социјални рад указују на тренд значајних годишњих осцилација у броју пријава насиља у породици.

Обавјештење доставила	**2023**	**2024**	**2025**
Жртва	*3*	*1*	*2*
Полиција	158	214	134
Здравствена установа	*3*	*1*	*0*
Васпитно-образовна установа	*1*	*0*	*1*
Суд	*0*	*0*	*1*
Тужилаштво	*4*	*2*	*1*
Свједок	*0*	*0*	*0*
Остали	*11*	*3*	*4*
УКУПНО:	***180***	***221***	***143***

У складу са Законом о социјалној заштити, обезбијеђена је приправност стручних радника центра у случају пријаве насиља у породици а ван радног времена у оквиру Тима за приправност.

Редни број	**Врста интервенције**	**Број интервенција 2023.год**	**Број интервенција 2024.год**	**Број интервенција 2025.год**
1.	Насиље у породици	72	140	126

Жене и дјеца жртве насиља представљају посебно осјетљиву корисничку групу која захтијева хитну, специјализовану, повјерљиву и међусистемски координисану подршку.

Фондација „Удружене жене“ пружа услуге посебне мјере подршке женама и дјеци жртвама насиља у породици и насиља над женама кроз специјализоване сервисе: Сигурна кућа, SOS телефон, правно и психолошко савјетовалиште, групе самопомоћи,

социо-економско оснаживање кроз Фонд за економско оснаживање, сигурни стан и хуманитарну подршку.

Услуга / показатељ	2023.	2024.	2025.
Сигурна кућа – укупан број жена	26	18	15
Сигурна кућа – укупан број дјеце	21	22	17
Сигурна кућа – жене са подручја Бање Луке	5	5	8
Сигурна кућа – дјеца са подручја Бање Луке	5	8	6
Укупан број услуга у Сигурној кући	8.561	7.909	7.380
SOS телефон	1.226 особа	1.052 позива / 420 интервенција	1.117 услуга подршке
Правна подршка – укупно жена	247	252	249
Правна подршка – жене са подручја Бање Луке	63	71	70
Психолошка подршка	25 жена / 180 сусрета	189 жена	89 жена / 249 сеанси

Извор: Фондација „Удружене жене“, Преглед података о корисницима и пруженим услугама у специјализованим сервисима Фондације „Удружене жене“ за период 2023–2025. године.

Ови подаци показују да се потребе жена и дјеце жртава насиља не завршавају изласком из кризне ситуације.

Град је 2025. године у циљу унапређења система подршке женама и дјеци жртвама насиља у породици додијелио стамбену јединицу ЈУ „Центар за социјални рад" Бања Лука, за потребе привременог стамбеног збрињавања корисница након изласка из Сигурне куће. Ова мјера представаља важан сегмент постинституционалне подршке, олакшава процес осамостаљивања корисница, те доприноси њиховој одрживој социјално и екомској реинтеграцији у заједници.

Поред значаја ове мјере, ефикасна заштита и дугорочни опоравак жртава насиља захтијевају континуирану стручну подршку, доступност различитих услуга социјалне заштите, као и континуирану међуинституционалну и мултисекторску сарадњу свих надлежних институција и организација укључених у систем заштите од насиља у породици.

4.1.1 Породице, ученици, студенти и породице са четворо и више дјеце

Поред права и услуга које се остварују посредством ЈУ „Центар за социјални рад“ Бања Лука, Град Бања Лука развија и облике подршке који се односе на ученике, студенте и породице са дјецом. У табеларном приказу, наведен је облик и новчани износ подршке Града Бања Лука, за период који се односи на протекле 3 године:

Облик подршке Града Бања Лука	2023.	2024.	2025.
Једнократне новчане помоћи редовним ученицима и студентима из социјално угрожених породица	68 корисника / 20.000 КМ	80 корисника / 28.600 КМ	41 корисник / 15.000 КМ
Ученичке стипендије према социјалном статусу	497 корисника / 497.000 КМ	518 корисника / 518.000 КМ	485 корисника / 485.000 КМ
Студентске стипендије према социјалном статусу	187 корисника / 280.500 КМ	176 корисника / 264.000 КМ	181 корисник / 271.500 КМ
Подршка породицама са четворо и више дјеце за побољшање услова становања	8 породица / 40.000 КМ	8 породица / 40.000 КМ	12 породица / 60.000 КМ

Извор: Град Бања Лука, преглед права и помоћи које се остварују из буџета Града Бања Лука у области социјалне заштите.

4.2 Сажета оцјена стања социјалне потребе

Преглед корисничких група показује да се систем социјалне заштите у Бањој Луци у граду Бања Луци суочава са више истовремених и међусобно повезаних изазова. Најизраженији бројчани притисак видљив је код лица са инвалидитетом, корисника додатка за помоћ и његу другог лица, лица којима је због посебних околности потребна социјална заштита, дјеце са сметњама у развоју, дјеце чији је развој ометен породичним приликама, дјеце и младих у ризику, као и жена и дјеце жртава насиља.

Подаци указују да развој локалног система не може бити усмјерен само на новчана права, иако она остају важна за материјалну сигурност корисника. Све израженија је потреба за услугама у заједници, савјетовањем, психосоцијалном подршком, подршком породици, подршком дјеци и младима, услугама за лица са инвалидитетом, подршком старијим лицима, услугама за жртве насиља, као и развојем механизама који омогућавају рано препознавање ризика и упућивање корисника на одговарајуће облике помоћи.

Посебно је важно нагласити да број евидентираних корисника не показује у потпуности укупан обим социјалних потреба. Дио лица и породица може остати изван система због недовољне информисаности, стигме, административних препрека, удаљености од услуга, недовољних капацитета појединих услуга или неповјерења у институције. Због тога је у наредном периоду потребно јачати теренски рад, сарадњу са мјесним заједницама, превентивне програме, сарадњу са школама, здравством, полицијом, правосуђем и организацијама цивилног друштва, као и систематичније праћење незадовољених потреба.

4.3 Основна оцјена капацитета система

Систем социјалне заштите у Бањој Луци располаже значајним институционалним, стручним и партнерским капацитетима. Посебну снагу представља постојање ЈУ „Центар за социјални рад“ Бања Лука као установе са јавним овлашћењима, развијена улога Града и Одјељења за друштвене дјелатности, мрежа организација цивилног друштва, постојање специјализованих услуга за дјецу и младе у ризику, жртве насиља, лица са инвалидитетом, лица са сметњама у менталном здрављу и друге корисничке групе.

Посебан развојни изазов представља потреба да се капацитети система јачају у правцу превенције, теренског рада, савјетовања, психосоцијалне подршке, супервизије, међусистемске сарадње и услуга у заједници. То значи да будући развој не треба свести само на повећање финансијских издвајања или броја корисника појединих права, већ на јачање способности система да правовремено препозна потребе, одговори на сложене случајеве и обезбиједи подршку која је ближа кориснику, породици и локалној заједници.

4.4 Кључни проблеми, ограничења, развојне потребе и потенцијали

Ситуациона анализа локалног система социјалне заштите града Бања Лука показује да је ријеч о развијеном, институционално разуђеном и финансијски значајном систему, али и о систему који се суочава са све сложенијим социјалним потребама становништва. У претходним пододјељцима приказани су нормативни, институционални, демографски, кориснички, услужни, финансијски, кадровски, партнерски и територијални аспекти система.

Први важан налаз односи се на раст и усложњавање корисничких потреба. Број пунољетних корисника ЈУ „Центар за социјални рад“ Бања Лука повећан је са 9.274 у 2023. години на 9.771 у 2025. години, док је број дјеце корисника остао на високом нивоу, са 978 у 2023. години, 1.135 у 2024. и 1.100 у 2025. години. Ови подаци показују да систем социјалне заштите не дјелује у условима смањења потреба, већ у условима њиховог раста, сложеније структуре и већег притиска на институције, стручне раднике, услуге и финансијске ресурсе.

Посебно је изражена доминација потреба повезаних са инвалидитетом, функционалном зависношћу и дуготрајном подршком. Лица са инвалидитетом дневно збрињавање, за помоћ и његу другог лица, као и издвајања за ово право, континуирано расту. Ово указује да ће у наредном периоду посебан значај имати развој услуга које омогућавају останак корисника у породици и заједници: помоћ и њега у кући, персонална асистенција, дневно збрињавање, подршка лицима која брину о тешко болесном члану породице, приступачан превоз и боља повезаност са здравственим и другим јавним системима.

Други важан налаз односи се на дјецу, младе и породице. Подаци показују значајан број дјеце са сметњама у развоју, дјеце чији је развој ометен породичним приликама, дјеце жртава насиља и дјеце са друштвено неприхватљивим или социјално ризичним понашањима. Паралелно са тим, услуге као што су Дневни центар за дјецу у ризику, Савјетовалиште за дјецу и младе и „Плави телефон“ указују на растућу потребу за савјетодавном, психосоцијалном, превентивном подршком али и реазвојем услуга дневног збрињавања. То значи да развој система не може бити усмјерен само на реакцију након настанка кризе, већ мора укључити рано препознавање ризика, рад са породицом, сарадњу са школама, теренски рад и услуге у заједници.

Трећи важан налаз односи се на заштиту жена и дјеце жртава насиља. Подаци о раду Сигурне куће, SOS телефона, правне, психолошке и социјалне подршке показују да потребе жртава насиља не престају завршетком хитног збрињавања. Поред сигурног смјештаја, потребне су правна сигурност, психолошка стабилизација, економско оснаживање, стамбена подршка и координација са Центром, полицијом, правосуђем, здравством, Градом и специјализованим сервисима. Због тога је област заштите од насиља једно од оних поља у којима је посебно важно јачати протоколе, канале упућивања, стабилно финансирање и праћење исхода.

Четврти налаз односи се на демографско старење и просторну разуђеност града. Негативан природни прираштај, пројекције могућег смањења броја становника, раст удјела старијих лица и велики удио руралног подручја указују да ће се потребе за подршком старијим лицима и услугама у заједници повећавати. Потребе старијих лица не односе се само на смјештај у установу, већ и на помоћ у кући, дневно збрињавање, превенцију усамљености, подршку лицима која брину о тешко болесном члану породице, здравствено-социјалну координацију и бољу територијалну доступност услуга.

Пети налаз односи се на финансијски раст система. Реализовани буџет ЈУ „Центар за социјални рад“ Бања Лука повећан је са 26.787.278,03 КМ у 2023. години на 34.870.693,98 КМ у 2025. години. Расту и издвајања за права и услуге, као и издвајања за проширена права из социјалне заштите. Ово показује да систем има значајан финансијски обим и да локални ниво улаже у социјалну заштиту. Међутим, раст издвајања сам по себи није довољан показатељ развоја. Потребно је јасније повезивати финансијска средства са бројем корисника, врстом услуга, доступношћу, квалитетом, територијалним обухватом и исходима за кориснике.

Шести налаз односи се на услуге у заједници. Бања Лука има развијене елементе услуга у заједници, укључујући помоћ и његу у кући, дневно збрињавање, персоналну асистенцију, јавне кухиње, савјетовалишта, дневне центре и специјализоване сервисе. Ипак, ове услуге нису довољно мапиране у погледу просторне распоређености, броја корисника, територијалног обухвата, капацитета и исхода. Због тога је једна од важних развојних потреба успостављање јаснијег прегледа услуга у заједници и њихово систематичније укључивање у локално планирање.

Седми налаз односи се на људске и организационе капацитете. Систем зависи од стручних радника, организације рада, супервизије, едукација, просторних услова и способности институција да одговоре на све сложеније потребе корисника. У наредном периоду потребно је јасније повезати број корисника, сложеност предмета, број стручних радника, теренски рад, савјетовање, међусистемску сарадњу и ризик професионалног сагоријевања. Без јачања кадровских и стручних капацитета, раст броја права, услуга и корисника може довести до преоптерећења система.

Осми налаз односи се на међусистемску и партнерску сарадњу. Социјална заштита има бројна додирна мјеста са здравством, образовањем, полицијом, правосуђем, запошљавањем, стамбеном подршком и организацијама цивилног друштва. У сложеним случајевима није довољно да сваки систем поступа одвојено; потребно је координисано и одговорно заједничко дјеловање. Због тога је потребно јачати протоколе, процедуре поступања, размјену информација у складу са законом, повратне информације након упућивања и заједничко праћење исхода.

Девети налаз односи се на територијалну доступност. Просторна структура града, 57 мјесних заједница, висок удио руралног подручја и концентрација већег броја институција и услуга у урбаном подручју указују да се доступност не може посматрати само као формално постојање услуге. Потребно је пратити да ли корисници из различитих дијелова града заиста могу приступити правима, услугама и информацијама.

Посебан значај имају теренски рад, помоћ у кући, мјесне заједнице, приступачан превоз, телефонске и дигиталне услуге и доступност информација о правима и услугама анализа броја корисника и њихов преглед по територијалној заступљености у заједници.

5. SWOT анализа

На основу налаза ситуационе анализе, SWOT анализом издвојене су кључне снаге и развојна ограничења система социјалне заштите на подручју града Бање Луке, као и прилике и пријетње из ширег окружења које могу утицати на његов развој у периоду 2026–2029. године. При томе се полази од постојећих нормативних, институционалних, финансијских и услужних капацитета, утврђених социјалних потреба и развојних потенцијала, уз разликовање постојећих ограничења од могућих будућих ризика.

СНАГЕ	**СЛАБОСТИ И РАЗВОЈНА ОГРАНИЧЕЊА**
➢ Успостављен нормативни и институционални оквир социјалне заштите, са утврђеним надлежностима Града, Центра за социјални рад и других релевантних актера. ➢ Постојање основних и проширених права из социјалне заштите, уз значајна финансијска издвајања за њихово остваривање. ➢ Развијена мрежа јавних установа, удружења грађана, фондација и других пружалаца услуга, са различитим облицима подршке корисницима у породици и заједници. ➢ Постојање специјализованих услуга, протокола, координационих тијела и других успостављених механизама међусекторске сарадње у појединим областима заштите.	➢ Ограничене могућности цјеловитог сагледавања социјалних потреба становништва које није обухваћено постојећим правима и услугама, на основу расположивих административних евиденција. ➢ Непостојање обједињеног прегледа буџетских издвајања за социјалну заштиту на подручју Града Бања Лука, услијед одвојеног планирања и исказивања средстава у буџету надлежног одјељења за Друштвене дјелатности и буџету Јавне установе „Центар за социјални рад“ Бања Лука, што отежава праћење јавних средстава усмјерених на ову област.
ПРИЛИКЕ	**ПРИЈЕТЊЕ**
➢ Постојање републичких и градских стратешких докумената који пружају шири оквир за усклађивање развојних праваца социјалне заштите.	➢ Неповољна демографска кретања и старење становништва, уз могући раст потреба за дуготрајном његом и подршком у заједници.

➢ Републички нормативни оквир који омогућава јединици локалне самоуправе да, у складу са утврђеним потребама и расположивим могућностима, развија проширена права и услуге социјалне заштите. ➢ Могућности повезивања активности социјалне заштите са програмима и мјерама здравственог, образовног и других повезаних јавних система, у складу са њиховим надлежностима.	➢ Усложњавање породичних, материјалних и психосоцијалних ризика, које може довести до повећања потреба за различитим облицима стручне и социјалне подршке. ➢ Могући раст трошкова остваривања права и пружања услуга, уз ризик да будуће потребе становништва превазиђу расположиве финансијске, стручне и организационе ресурсе.

SWOT анализа показује да систем социјалне заштите на подручју града Бање Луке располаже значајном нормативном, институционалном, финансијском и услужном основом за даљи развој. Постојећа права, услуге, институционални капацитети и успостављени механизми сарадње представљају важне потенцијале за унапређивање социјалне заштите у наредном периоду. Истовремено, потреба за цјеловитијим сагледавањем социјалних потреба, бољим повезивањем расположивих података и усклађенијим развојним планирањем услуга указује на значај даљег унапређивања аналитичких и планских капацитета система. Посебну пажњу потребно је посветити демографским промјенама, потребама различитих корисничких група и могућим ограничењима финансијских и организационих ресурса.

Полазећи од наведеног, развојна опредјељења Програма треба усмјерити на очување и унапређивање постојећих права и услуга, побољшање њихове доступности, развој подршке у породици и заједници, као и јачање капацитета неопходних за квалитетно планирање, координацију и праћење резултата социјалне заштите. При томе је важно да се конкретни развојни циљеви и мјере заснивају на утврђеним потребама и реалним могућностима надлежних институција, без претпостављања недостатака или потребе за успостављањем механизама који већ постоје и функционишу.

5.1 Стратешки фокуси

Стратешки фокуси представљају развојна тежишта Програма развоја социјалне заштите града Бања Лука за период 2026–2029. године. Они произлазе из ситуационе анализе и SWOT анализе и указују на области у којима је потребно усмјерити планирање, ресурсе, организационе капацитете и партнерску сарадњу. Стратешки фокуси не представљају још увијек стратешке циљеве, приоритете или мјере, већ служе као аналитички и програмски мост између утврђеног стања и будућег развојног правца.

Ситуациона анализа је показала да локални систем социјалне заштите у Бањој Луци има значајне институционалне, финансијске и партнерске капацитете, али и да се суочава са растом и усложњавањем социјалних потреба. Посебно су изражене потребе повезане са инвалидитетом, дуготрајном његом, дјецом и породицама у ризику, заштитом жртава насиља, старењем становништва, територијалном доступношћу услуга, јачањем услуга у заједници и бољим праћењем исхода. Због тога будући развој система

треба усмјерити на области у којима постоји највећи развојни значај и највећа потреба за системским унапређењем.

На основу претходне анализе издваја се шест међусобно повезаних стратешких фокуса:

Стратешки фокус	Разлог издвајања из ситуационе и SWOT анализе	Основни развојни правац
1. Унапређење доступности права, услуга и информација	Просторна разуђеност града, висок удио руралног подручја, 57 мјесних заједница и могуће баријере за старија лица, лица са инвалидитетом, породице у ризику и материјално угрожена домаћинства.	Јачање територијалне, информационе, физичке, административне и дигиталне доступности права и услуга.
2. Развој услуга у заједници и превентивних облика подршке	Потреба да се систем помјера од претежно реактивног и институционалног одговора ка подршци кориснику у породици и заједници.	Развој помоћи у кући, хранитељства, дневних центара, савјетовалишта, теренског рада, персоналне асистенције и других облика подршке у заједници.
3. Подршка дјеци, младима и породицама у ризику	Раст потреба дјеце са сметњама у развоју, дјеце чији је развој ометен породичним приликама, дјеце жртава насиља и младих са психосоцијалним тешкоћама.	Јачање раног препознавања ризика, савјетовања, хранитељства, дневног збрињавања, успостављање услуге Предах, психосоцијалне подршке, рада са породицом, школама и услугама у заједници.
4. Подршка лицима са инвалидитетом, старијим лицима и корисницима којима је потребна дуготрајна њега	Доминација потреба повезаних са инвалидитетом, функционалном зависношћу, старошћу и растом издвајања за додатак за помоћ и његу другог лица.	Развој услуга које омогућавају останак у дому и заједници, подршка лицима која брину о тешко болесном члану породице, приступачност, превоз и међусистемска координација.
5. Унапређење заштите жртава насиља и корисника у кризним ситуацијама	Потребе жртава насиља превазилазе хитно збрињавање и захтијевају правну, психолошку, социјалну, економску и стамбену подршку.	Јачање специјализованих сервиса, протокола, сигурног смјештаја, психосоцијалне и правне подршке, економског оснаживања и праћења исхода.

6. Јачање капацитета, координације, података и управљања системом	Раст броја корисника, сложеност предмета, ризик преоптерећења стручних радника, недовољно мапиране услуге и потреба за праћењем ефеката.	Јачање људских ресурса, супервизије, едукација, протокола, база података, индикатора, партнерстава и финансијског планирања заснованог на потребама.

Извор: Обрада аутора на основу налаза ситуационе анализе и SWOT анализе.

5.2 Синтетички значај стратешких фокуса

Издвојени стратешки фокуси показују да се развој локалног система социјалне заштите у Бањој Луци у наредном периоду треба кретати у правцу веће доступности, јаче подршке у заједници, ранијег препознавања ризика, снажније подршке дјеци, породицама, старијим лицима, лицима са инвалидитетом и жртвама насиља, као и у правцу бољег управљања, координације и праћења резултата.

Ови фокуси су међусобно повезани. Доступност услуга није могућа без теренског рада, мјесних заједница и услуга у заједници. Подршка дјеци и породицама није могућа без савјетовања, школа, здравства и Центра. Подршка старијим лицима и лицима са инвалидитетом није могућа без услуга у кући, приступачности и координације са другим системима. Заштита жртава насиља није могућа без специјализованих сервиса и међусистемског поступања. Сви ови правци зависе од људских ресурса, података, финансирања и управљачких капацитета.

5.3 Визија развоја

Визија развоја локалног система социјалне заштите града Бања Лука за период 2026–2029. године произлази из ситуационе анализе, SWOT анализе и утврђених стратешких фокуса.

Визија развоја: Бања Лука је град развијене, доступне и кориснику блиске социјалне заштите, у којој лица, породице и групе у стању социјалне потребе благовремено добијају подршку у својој заједници, уз поштовање достојанства, јачање породичних и локалних ресурса, координисано дјеловање институција и партнерских организација и одговорно управљање засновано на подацима, квалитету и исходима.

Овако постављена визија наглашава неколико кључних развојних опредјељења. Прво, систем социјалне заштите треба да буде доступан, што значи да права, услуге и информације морају бити стварно достижни корисницима, без обзира на њихово мјесто становања, старост, инвалидитет, материјални положај, породичне околности или ниво информисаности.

Друго, систем треба да буде кориснику близак, односно више усмјерен на подршку у дому, породици и локалној заједници, а мање на касну, искључиво административну или институционалну реакцију.

Треће, визија наглашава благовремену подршку, што подразумијева рано препознавање ризика, теренски рад, савјетовање, превенцију, упућивање и међусистемско поступање прије него што се социјалне тешкоће продубе.

Четврто, посебан значај имају достојанство и укљученост корисника, јер систем социјалне заштите не треба да буде усмјерен само на ублажавање материјалне

угрожености, већ и на очување самосталности, породичних веза, учешћа у заједници и квалитета живота.

Пето, визија истиче значај координисаног дјеловања институција и партнерских организација. Социјална заштита не може самостално одговорити на сложене потребе корисника ако није повезана са здравством, образовањем, полицијом, правосуђем, запошљавањем, организацијама цивилног друштва, мјесним заједницама и другим актерима. Због тога је сарадња, уз јасно разграничење надлежности, један од предуслова квалитетног система.

Шесто, визија упућује на потребу одговорног управљања. То значи да развој социјалне заштите треба да буде заснован на подацима, праћењу корисничких потреба, финансијској одрживости, индикаторима, квалитету услуга и исходима за кориснике. На тај начин систем може постепено прећи од фрагментарног и реактивног одговора ка планском, превентивном и развојно усмјереном моделу локалне социјалне заштите.

6. Стратешки циљеви са индикаторима

При формулисању стратешких циљева полази се од неколико кључних налаза претходне анализе: раста и усложњавања корисничких потреба, изражених потреба лица са инвалидитетом и корисника којима је потребна дуготрајна њега, потреба дјеце, младих и породица у ризику, потреба жртава насиља, демографског старења, територијалне разуђености града, значајног финансијског обима система, али и потребе за бољим мапирањем услуга, јачањем теренског рада, формализацијом сарадње, праћењем исхода и управљањем заснованим на подацима.

У складу са тим, за период 2026–2029. године предлажу се четири стратешка циља:

Стратешки циљ	Развојни смисао циља	Веза са стратешким фокусима
Стратешки циљ 1: Унаприједити доступност права, услуга и подршке у заједници	Циљ је да информације о правима, услугама и буду доступније корисницима.	Доступност права и услуга; услуге у заједници; теренски рад; мјесне заједнице.
Стратешки циљ 2: Ојачати подршку дјеци, младима, породицама у ризику и жртвама насиља	Циљ је да се унаприједи рано препознавање ризика, превентивни рад, савјетовање, психосоцијална подршка, заштита од насиља и подршка породици.	Подршка дјеци и породици; развој хранитељства, дневног збрињавања, заштита жртава насиља; међусистемска сарадња.
Стратешки циљ 3: Развити одрживу подршку лицима са инвалидитетом, старијим лицима и корисницима којима је потребна дуготрајна њега	Циљ је јачање услуга које омогућавају останак корисника у дому, породици и заједници, уз подршку породичним и локалним ресурсима.	Подршка лицима са инвалидитетом; подршка старијим лицима; дуготрајна њега; услуге у кући и заједници.

Стратешки циљ 4: Ојачати капацитете, координацију, податке и управљање локалним системом социјалне заштите	Циљ је да систем буде боље организован, кадровски подржан, координисан, финансијски праћен и заснован на подацима и исходима.	Капацитети; координација; протоколи; индикатори; праћење исхода; финансијско планирање.

Извор: Обрада аутора на основу налаза ситуационе анализе, SWOT анализе, визије развоја и утврђених стратешких фокуса.

6.1 Стратешки циљ 1: Унаприједити доступност права, услуга и подршке у заједници

Први стратешки циљ односи се на стварну доступност права, услуга, информација и подршке корисницима. Ситуациона анализа је показала да Бања Лука има развијен институционални и услужни оквир, али и да велика територија града, висок удио руралног подручја, приградска и удаљена насеља, старост, инвалидитет, сиромаштво, недовољна информисаност и административне препреке могу ограничити стварни приступ корисника систему.

Овај циљ усмјерен је на јачање територијалне, физичке, информационе, административне и дигиталне доступности. Посебан значај имају мјесне заједнице као могуће локалне контакт тачке за информисање, рано препознавање потреба и упућивање корисника, као и развој услуга у заједници које кориснику приближавају подршку у дому, породици и локалном окружењу.

Индикатор	Полазна вриједност	Циљна вриједност до 2029. године
Успостављена мапа услуга у заједници са подацима о локацији, пружаоцу, корисничкој групи и територијалном обухвату	Није успостављена као јединствена мапа.	Успостављена и ажурира се најмање једном годишње.
Број мјесних заједница укључених у информисање, рано препознавање потреба и упућивање корисника	Потребно утврдити; ранији механизми нису довољно активни.	Најмање 20 мјесних заједница укључено у функционалан локални механизам информисања и упућивања.
Број корисника услуге помоћи и његе у кући	62 корисника у 2025. години.	Најмање 75 корисника, уз претходну процјену потреба и капацитета.
Број корисника дневног збрињавања	168 корисника у 2025. години.	Најмање 190 корисника, уз очување квалитета услуге.

Извор: Обрада аутора на основу налаза ситуационе анализе, података ЈУ „Центар за социјални рад“ Бања Лука и података Града Бања Лука.

6.2 Стратешки циљ 2: Ојачати подршку дјеци, младима, породицама у ризику и жртвама насиља

Други стратешки циљ односи се на корисничке групе код којих је потребна рана, стручна, породично оријентисана и међусистемски координисана подршка. Анализа је показала значајан број дјеце са сметњама у развоју, дјеце чији је развој ометен породичним приликама, дјеце жртава насиља, дјеце са проблемима у понашању, дјеце са сметњама у развоју и дјеце без родитељског старања. Истовремено, подаци о раду савјетовалишта, дневном збрињавању и савјетодавним линијама показују да расте потреба за психосоцијалном, савјетодавном и превентивном подршком. Поред наведеног, неопходан је рад на промоцији хранитељства као облика заштите дјеце без родитељског старања, те развој дневних облика подршке дјеци и омладини.

Овај циљ обухвата и заштиту жена и дјеце жртава насиља, јер њихове потребе захтијевају хитну, специјализовану, правну, психолошку, социјалну, економску и стамбену подршку. Посебан значај имају стабилност специјализованих сервиса, протоколи поступања, канали упућивања и праћење исхода након кризне интервенције.

Индикатор	Полазна вриједност	Циљна вриједност до 2029. године
Број активних и расположивих хранитељских породица за збрињавање дјеце без родитељског старања	33 хранитељске породице.	Укупно најмање 40 хранитељских породица које активно збрињавају дјецу или су оспособљене и расположиве за њихов прихват.
Обухват дјеце и омладине са сметњама у развоју услугама подршке и унапређење квалитета и доступности тих услуга	Рад са више од 800 дјеце са сметњама у развоју на годишњем нивоу, кроз постојећа права и услуге.	Унапријеђени стручни и организациони капацитети, квалитет и доступност постојећих услуга за дјецу и омладину са сметњама у развоју, уз обухват корисника усклађен са утврђеним потребама.
Број дјеце и омладине обухваћених савјетодавном и психосоцијалном подршком у подржаним услугама у заједници	Савјетовалиште за дјецу и младе: 52 малољетна корисника у 2025. години.	Унапријеђени капацитети Савјетовалишта за дјецу и младе, уз обухват најмање 65 малољетних корисника у 2029. години.
Број дјеце чији је развој ометен породичним приликама и број дјеце изложене социјално ризичним понашањима	Мјере и услуге за дјецу и младе: 305 дјеце у 2025. години.	Развијене услуге подршке дјеци и младима, развијена услуга савјетодавног рада са дјецом и родитељима и унапријеђена међусекторска сарадња.

Број корисника Дневног центра за дјецу у ризику	66 корисника у 2025. години.	Одржан или повећан обухват, у складу са процјеном потреба; најмање 70 корисника годишње.
Финансирање специјализоване подршке жртвама насиља	Град је у 2025. години издвојио 55.000 КМ за збрињавање жртава насиља у Сигурну кућу.	Обезбијеђен континуитет финансирања и усклађивање износа са стварним потребама и бројем корисница/корисника.
Успостављен механизам праћења подршке жртвама насиља након изласка из кризне услуге	Постоје појединачни облици подршке, али није приказан јединствен механизам праћења исхода.	Успостављен механизам праћења исхода, укључујући правну, психолошку, економску и стамбену подршку.

Извор: Обрада аутора на основу података ЈУ „Центар за социјални рад“ Бања Лука, Града Бања Лука, Удружења „Нова генерација“ и Фондације „Удружене жене“.

6.3 Стратешки циљ 3: Развити одрживу подршку лицима са инвалидитетом, старијим лицима и корисницима којима је потребна дуготрајна њега

Трећи стратешки циљ произлази из чињенице да су потребе повезане са инвалидитетом, функционалном зависношћу, старошћу и дуготрајном његом један од најизраженијих изазова система социјалне заштите на подручју града Бање Луке. Лица са инвалидитетом представљају најбројнију категорију пунољетних корисника, док подаци о остваривању права на додатак за помоћ и његу другог лица и личну инвалиднину указују на значајан обим потреба повезаних са инвалидитетом и подршком другог лица. Истовремено, демографска кретања указују да ће потребе старијих лица за подршком у дому и заједници бити све значајније.

Овај циљ усмјерен је на очување и унапређивање постојећих услуга које омогућавају останак корисника у породици и заједници, уз посебан нагласак на њихову доступност, квалитет и континуитет. Развојни значај имају услуге помоћи и његе у кући, дневног збрињавања, персоналне асистенције, подршка лицима која брину о тешко болесном члану породице, као и унапређивање сарадње са здравственим и другим јавним системима у областима повезаних надлежности.

Индикатор	Полазна вриједност	Циљна вриједност до 2029. године
Број корисника услуга помоћи у кући, дневног збрињавања- и других ванинституционалних облика подршке за старија	Дјелимично праћено кроз постојеће услуге; потребно	Успостављено обједињено праћење и повећан обухват у односу на 2025. годину.

лица и лица са инвалидитетом	објединити податке	
Успостављен преглед потреба за подршком лицима која брину о тешко болесном члану породице	Није систематски мјерено	Израђен преглед потреба и покренути најмање један облик савјетодавне/едукативне подршке лицима која брину о тешко болесном члану породице (лица која брину о тешко болесном члану породице – не односи се на лица која су остварила право на накнаду родитељу/његоватељу).

Извор: Обрада аутора на основу података ЈУ „Центар за социјални рад“ Бања Лука, података Града Бања Лука и налаза ситуационе анализе.

Остваривање овог стратешког циља не треба процјењивати на основу самог повећања или смањења броја корисника законом утврђених новчаних права, већ првенствено кроз доступност, обухват и квалитет услуга подршке у дому, породици и заједници. Подаци о корисницима додатка за помоћ и његу другог лица и личне инвалиднине представљају важно полазиште за сагледавање социјалних потреба и планирање повезаних услуга, у складу са утврђеним потребама корисника и расположивим капацитетима система.

6.4 Стратешки циљ 4: Ојачати капацитете, координацију, податке и управљање локалним системом социјалне заштите

Четврти стратешки циљ има попречни карактер, јер се односи на начин на који се систем организује, координише, финансира, прати и развија. Ситуациона анализа је показала да Бања Лука има значајан институционални, финансијски и партнерски потенцијал, али и да је потребно јасније пратити оптерећеност стручних радника, територијалну доступност услуга, исходе, протоколе, путеве упућивања и ефекте финансирања. Овај циљ обухвата јачање људских ресурса, стручних обука, супервизије, превенције професионалног сагоријевања, међусистемске сарадње, база података, годишњег извјештавања, финансијског планирања и индикатора. Без ових капацитета није могуће квалитетно спровести претходна три стратешка циља.

Посебан значај има праћење практичне примјене постојећих протокола међусекторске сарадње, кроз периодично сагледавање потешкоћа које се јављају у комуникацији, размјени информација и усаглашавању поступања надлежних институција. На основу тако утврђених проблема потребно је, у сарадњи са потписницима протокола, предузимати одговарајуће мјере за унапређивање њихове примјене, без успостављања нових механизама тамо гдје постојећи већ обезбјеђују одговарајући оквир сарадње.

Индикатор	Полазна вриједност	Циљна вриједност до 2029. године
Број реализованих обука, едукација или супервизијских	Потребно објединити податке.	Успостављен годишњи план стручног усавршавања и супервизијске подршке.

активности за стручне раднике		
Периодично праћење и анализа примјене постојећих протокола међусекторске сарадње	Постојећи протоколи и успостављени механизми сарадње, уз повремене тешкоће у комуникацији и координацији поступања потписника протокола.	Периодично спроведене заједничке анализе примјене постојећих протокола, са евидентираним потешкоћама и договореним мјерама за њихово отклањање и унапређивање међусекторске сарадње.
Успостављен годишњи извјештај о спровођењу Програма са индикаторима	Не постоји за нови програмски период.	Годишњи извјештај се припрема и разматра сваке године од почетка спровођења Програма.
Успостављен преглед партнерских услуга у заједници	Постоје појединачни подаци о пружаоцима, али није обједињен цјеловит преглед.	Успостављен и годишње ажуриран преглед пружалаца, услуга, корисника, финансирања и капацитета.

Извор: Обрада аутора на основу налаза ситуационе анализе, финансијских података, података о корисницима, података о услугама и SWOT анализе.

6.5 Сажети приказ стратешких циљева и кључних индикатора:

Стратешки циљ	Кључни индикатори праћења	Очекивана промјена до 2029. године
Унаприједити доступност права, услуга и подршке у заједници	Мапа услуга; број укључених мјесних заједница; број корисника помоћи у кући и дневног збрињавања; доступност информација о правима.	Већа стварна доступност услуга и информација, посебно за удаљеније и осјетљиве корисничке групе.
Ојачати подршку дјеци, младима, породицама у ризику и жртвама насиља	Повећан број хранитељских породица, унапређене услуге за дјецу и омладину са сметњама у развоју, превенција трговине дјецом, Обухват савјетодавних и дневних услуга; путеви упућивања; финансирање специјализованих сервиса; праћење исхода.	Раније препознавање ризика, јача подршка породици, стабилнија заштита жртава насиља и боља координација.
Развити одрживу подршку лицима са инвалидитетом, старијим лицима и корисницима дуготрајне његе	Анализа корисника права на додатак за његу и помоћ другог лица и права на личну инвалиднину; обухват ванинституционалних услуга; подршка лицима која брину о тешко болесном члану породице; приступачност и превоз.	Већи ослонац на услуге у дому и заједници, уз бољу подршку корисницима и породицама.
Ојачати капацитете, координацију, податке и управљање системом	Обуке и супервизија; праћење примјене постојећих протокола; годишњи извјештај; повезивање финансија, корисника и исхода.	Систем који боље планира, координише, прати резултате и управља развојем на основу података.

Извор: Обрада аутора на основу стратешких фокуса, визије развоја и предложених стратешких циљева.